

POSTANOWIENIE

Dnia 26 stycznia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk

w sprawie **T. K.**

skazanego z art. 209 § 1 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 26 stycznia 2023 r.,

wniosku obrońcy skazanego o zasądzenie dodatkowych kosztów obrony z urzędu

w postępowaniu kasacyjnym,

na podstawie art. 626 § 2a contrario k.p.k.,

p o s t a n o w i ł
wniosku nie uwzględnić.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 19 lutego 2021 r., V KK 4/21, Sąd Najwyższy oddalił jako oczywiście bezzasadną, kasację sporządzoną i wniesioną na korzyść skazanego T. K. przez wyznaczonego mu obrońcę z urzędu w osobie adw. R. M.. W pkt. 3 tego postanowienia zasądzono na rzecz obrońcy z urzędu kwotę 442,80 zł tytułem sporządzenia i wniesienia kasacji, uwzględniając przepisy § 2 pkt 1, § 4 ust. 1 i 3 oraz § 17 ust. 3 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. 2019.18).

W dniu 11 stycznia 2023 r. do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek adw. R. M. o wydanie postanowienia uzupełniającego – na podstawie art. 190 ust. 4

Konstytucji RP w zw. z art. 626 § 2 k.p.k. – w zakresie wskazanego wyżej rozstrzygnięcia o kosztach obrony z urzędu. Uzasadniając swoje żądanie obrońca odwołał się do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 grudnia 2022 r. (SK 78/21; Dz. U. 2022.2790), w którym to orzeczeniu uznano, że § 17 pst. 1 pkt 2 oraz § 17 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu są niezgodne z art. 64 ust. 2 w zw. z art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1, art. 2 i art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przez to, że wskazane w nich stawki dla adwokatów ustanowionych obrońcami z urzędu są niższe od stawek w tych samych sprawach dla adwokatów ustanowionych obrońcami z wyboru.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Złożony w niniejszej sprawie wniosek adw. R. M. o wydanie postanowienia w trybie art. 626 § 2 k.p.k. nie może zostać uwzględniony.

Jego podstawę prawną obrońca z urzędu dostrzega w treści powołanego wyżej wyroku Trybunału Konstytucyjnego odwołując się z jednej strony do regulacji art. 190 ust. 4 Konstytucji RP, a z drugiej wywodząc, że zbędne jest w takim wypadku uruchamianie procedury nadzwyczajnej określonej w art. 540 § 2 k.p.k., skoro skorygowanie orzeczenia o kosztach jest możliwe w drodze powołanego wyżej przepisu Kodeksu postępowania karnego. Ten pogląd, zdaniem wnioskodawcy, znajduje wsparcie w zarówno w piśmiennictwie [D. Świecki, Czynności procesowe obrońcy i pełnomocnika w sprawach karnych, Warszawa 2015, s. 290-291], jak i orzecznictwie [postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2022 r. (powinno być z dnia 15 grudnia 2020 r. – uwaga SN), V KZ 57/20].

Z tak wyartykułowana tezą nie można się jednak zgodzić.

Po pierwsze, zasadniczą wątpliwość należy wyrazić co do mocy obowiązującej wyroku Trybunału Konstytucyjnego, do którego odwołuje się autor wniosku. Wprawdzie orzeczenie to zostało opublikowane w Dzienniku Ustaw stosownie do treści art. 190 ust. 2 Konstytucji RP, nie można wszelako pominąć faktu, że w składzie Trybunału orzekającego w tej sprawie zasiadał sędzia

powołany na ten urząd (J. W.) w miejsce zmarłego H. C., który z kolei zajął miejsce już wcześniej zajęte przez osobę wybraną przez Sejm VII kadencji, co potwierdził sam Trybunał w wyrokach: z dnia 9 grudnia 2015 r., K 35/15, z dnia 9 marca 2016 r., K 47/15 i z dnia 11 sierpnia 2016 r., K 39/16 oraz w postanowieniu z dnia 7 stycznia 2016 r., U 8/15. Skoro zaś tak, to w świetle wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 7 maja 2021 r., skarga nr 4907/18, *Xero Flor przeciwko Polsce*, który to Trybunał posiada wyłączną kompetencję w przedmiocie interpretacji przepisów Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (zob. uzasadnienie *in fine* uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22, OSNK 2022, z. 6, poz. 22), Trybunał Konstytucyjny wydający wyrok z dnia 20 grudnia 2022 r., SK 78/21, nie spełniał wymogów „sądu ustanowionego ustawą” w rozumieniu art. 6 ust. 1 Konwencji.

Po drugie, jeżeli nawet uznać, że powołane orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego ma moc powszechnie obowiązującą i jest ostateczne (art. 190 ust. 1 Konstytucji) to nie oznacza to jednocześnie, że stwierdzenie przez ten organ niekonstytucyjności poszczególnych jednostek redakcyjnych rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. (w tym wypadku § 17 ust. 1 pkt 2 oraz § 17 ust. 2 pkt 3) skutkuje niezgodnością z ustawą zasadniczą całości omawianego w tym miejscu aktu prawnego o randze podustawowej. Odwołując się do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2020 r., V KZ 57/20, wnioskodawca pominął, że podstawą wydania tamtego rozstrzygnięcia był wcześniejszy wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 kwietnia 2020 r., SK 66/19 (Dz. U. 2020.769), który stwierdził niekonstytucyjność poprzedniego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. 2015.1801), a w szczególności § 4 ust. 1 tego rozporządzenia. Przepis ten określał ogólną zasadę ustalania opłaty za czynności podejmowane przez adwokata wyznaczonego z urzędu, istniała w związku z tym możliwość – pomimo wydania wyroku TK na gruncie przepisów procedury cywilnej – odnoszenia go do innych jednostek redakcyjnych poddanego kontroli konstytucyjnej aktu prawnego. W wypadku wyroku, do którego dowołuje się autor

wniosku, o takiej zależności nie może być mowy, gdyż nie zakwestionowano § 4 ust. 1 obecnego rozporządzenia, stanowiącego (wprawdzie przy innym modelu obliczania opłaty) odpowiednik § 4 ust. 1 rozporządzenia z 2015 r.

Po trzecie, wskazane wyżej orzeczenie Sądu Najwyższego, wbrew wywodom obrońcy, nie wyklucza przeprowadzenia postępowania zmierzającego do wzruszenia orzeczenia wydanego na podstawie „niekonstytucyjnych” przepisów w oparciu o przepis art. 190 ust. 4 Konstytucji RP. Możliwość zastosowania w takiej sytuacji regulacji art. 626 § 2 k.p.k. została w postanowieniu z dnia 15 grudnia 2020 r., V KZ 57/20, poddana wyłącznie pod rozagę sądu, któremu przekazano sprawę do ponownego rozpoznania. Prawdą jest, że rolą szczególnej instytucji jaką stanowi wznowienie postępowania, w tym w oparciu o podstawę z art. 540 § 2 k.p.k., nie jest konwalidacja uchybień, które mogą zostać naprawione w zwykłym postępowaniu (zob. powołane w uzasadnieniu omawianego orzeczenia Sądu Najwyższego wcześniejsze postanowienie z dnia 23 października 2019 r., IV KO 116/19, OSNK 2019, z. 11-12, poz. 72). Rzecz wszelako w tym, że musi to być dopuszczalne, a tak w niniejszej sprawie, wbrew sugestiom wnioskodawcy, nie jest.

Przepis art. 626 § 2 k.p.k. określa sytuacje, kiedy może zostać wydane „uzupełniające” orzeczenie w przedmiocie kosztów postępowania. W trybie omawianego przepisu można to uczynić zarówno wtedy, gdy nie zamieszczono w ogóle w orzeczeniu rozstrzygnięcia o kosztach, jak i wówczas, gdy zachodzi konieczność dodatkowego ustalenia ich wysokości, np. w wyroku nie orzeczono o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej oskarżonemu z urzędu. W trybie art. 626 § 2 k.p.k. można orzekać również o kosztach postępowania wykonawczego. Konieczność dodatkowego ustalenia kosztów dotyczy kosztów dotychczas nieznanymi sądowi, a więc takich, które albo powstały po wydaniu orzeczenia, albo takich, których wysokość stała się sądowi znana dopiero po jego wydaniu (np. gdy po wydaniu orzeczenia biegły złoży rachunek za sporządzoną wcześniej opinię). Natomiast konieczność taka nie zachodzi w stosunku do kosztów pominiętych przez sąd we wcześniejszym orzeczeniu. Podobnie także błędne wyliczenie kosztów przez sąd (np. polegające na pominięciu określonych wydatków) powinno być korygowane w drodze zwykłych środków zaskarżenia, nie zaś z

wykorzystaniem trybu przewidzianego w art. 626 § 2 k.p.k. (zob. K. Eichstaedt (w:) D. Świecki (red.): Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2017, tom II, s.1347). Co więcej, w trybie art. 626 § 2 k.p.k. nie jest dopuszczalne korygowanie błędnego wyliczenia kosztów ani tym bardziej modyfikacja zasad ich ponoszenia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2014 r., IV KK 70/14).

Powyższe czyni uprawnioną tezę, że w sytuacji, gdy o kosztach orzeczono na podstawie przepisów wówczas obowiązujących, które dopiero następnie zostały uznane za niezgodne z konstytucją, właściwy tryb do ewentualnej korekty takiego rozstrzygnięcia przewidziany jest w art. 540 § 2 k.p.k.

Po czwarte wreszcie, a wiąże się to z ostatnią wyżej zasygnalizowaną kwestią, z uzasadnienia wyroku Trybunału Konstytucyjnego, na który powołuje się obrońca, wynika wprost, że właściwym trybem do korekty wcześniejszego orzeczenia o kosztach postępowania (kosztach obrony z urzędu) jest art. 190 ust. 4 Konstytucji RP (pkt 3.3 uzasadnienia TK) i to wyłącznie w zakresie w jakim organ ten stwierdził niekonstytucyjność konkretnych jednostek redakcyjnych rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości. Wprawdzie wskazano w tychże pisemnych motywach tryb postępowania wynikający z art. 626 § 2 k.p.k., lecz z przyczyn wyżej wyartykułowanych, tego rodzaju sposób procedowania należy wykluczyć odsyłając do jednoznacznego brzmienia art. 540 § 2 k.p.k.

Uwzględniając całokształt przeprowadzonych powyżej rozważań orzeczono jak w części dyspozytywnej postanowienia.